

10+

LESMAP

Secundair onderwijs

OSCAR & OMA ROZEROD

Kwinten Van Heden & Els Olaerts

VOOR DE VOORSTELLING

SCHMITT & DE CYCLUS VAN HET ONZICHTBARE

De voorstelling die je gaat bekijken is een sprookjesachtige theaterbewerking van het boek *Oscar et la Dame Rose* van Eric-Emmanuel Schmitt.

Oscar et la Dame Rose is een roman die deel uitmaakt van de zogenaamde 'Cyclus van het onzichtbare'; een cyclus van zes romans door Eric-Emmanuel Schmitt die allen handelen over **existentiële** thema's. Daarnaast hebben ze allen een **religieuze invalshoek**: zo vertrekt *Milarepa* vanuit het boeddhisme, *Monsieur Ibrahim et les fleurs du Coran* vanuit het soefisme, het jodendom is het vertrekpunt voor *L'enfant de Noach* en tot slot het christendom dat van *Oscar et la Dame Rose*. In zijn romans gaat Schmitt ervan uit dat elk geloof zijn eigen manier heeft om met existentiële thema's om te gaan, bijvoorbeeld: elk geloof heeft zijn eigen visie op lijden.

Wat betekent het woord 'existentieel' eigenlijk? – welk woord herken je hierin? Denk ook aan andere talen.

Waarom zou je volgende thema's 'existentieel' noemen: ziekte, verdraagzaamheid, identiteit, vriendschap, dood?

Hoe kijkt men vanuit het christendom naar deze thema's?

Kwinten Van Heden

Kwinten Van Heden bewerkte de roman van Schmitt en bedacht het concept van de voorstelling. Hij speelt ook de rol van Oscar. Maar *Oscar & Oma Rozerood* is niet zijn eerste voorstelling, hij maakte eerder nog andere voorstellingen.

Zoek op internet wat meer op over het werk van Kwinten.

Wat typeert zijn werk?

Waarom wil hij graag het verhaal van *Oscar et La Dame Rose* van Schmitt op scène brengen, denk je?

Antwoordsuggesties: Eerder maakte Kwinten al *CruX*, een driedelige monoloog over de zaak-Vangheluwe (een pedofilieschandaal in de Vlaamse kerk) en *Sluiterijd*, een monoloog over een man die op zoek gaat naar zijn verdwenen dochttertje. Kwinten zoekt in zijn theaterwerk graag het maatschappelijk debat op over moeilijke sociale thema's. In *CruX* laat hij zowel dader als slachtoffer van een pedofiliezaak aan het woord en kaart op die manier een heikel onderwerp aan. In *Sluiterijd* wil Kwinten het hebben over rouw en verlies. Wat gebeurt er met je als ouder als plots je kind verdwijnt? Rouw en verlies zijn thema's die moeilijk openlijk bespreekbaar zijn. Door zijn op theater te brengen, probeert Kwinten een debat mogelijk te maken. Ook in *Oscar & Oma Rozerood* worden moeilijke onderwerpen aangekaart. Bijvoorbeeld: hoe zeg je aan een kind dat het gaat sterven?

Leerkrachtsuggestie: https://www.youtube.com/watch?v=d7jJ4uF_NBI

<https://www.youtube.com/watch?v=8J2wJ9HhY8U>

<https://www.kwintenvanheden.be/copy-of-cruX>

<https://www.thassos.be/ons-aanbod/id/908/sluitertijd>

Muziek

David Poltrock schreef de muziek voor deze theaterproductie. Misschien heb je hem als muzikant al aan het werk gezien bij *Triggerfinger* of *De Mens*, maar hij is ook volop bezig met het uitbouwen van een indrukwekkende solocarrière. Poltrock is een ontzettend veelzijdig muzikant; van elektro tot klassiek, maar voor de voorstelling schreef hij composities enkel voor piano.

Beluister Mute 2 van David Poltrock. (<https://www.youtube.com/watch?v=repJqj0hx70>)

Welke beelden roept deze muziek bij je op?

Mocht je de roman van Schmitt al gelezen hebben of besproken hebben in de les of je hebt de gelijknamige film al gezien: onder welke scène of verhaalfragment zou je deze muziek plaatsen?

Kan je ook uitleggen waarom precies?

Antwoordsuggestie: David legt in een interview uit hoe hij zijn eigen werk benadert: “De manier waarop ik mijn melodieën benader, zijn eigenlijk ook thematisch gelinkt aan het verhaal: in sé vrij luchtige melodieën maar door de manier waarop ik ze speel, hebben ze een zekere *tristesse*; de dualiteit die ook in het verhaal zit, komt op die manier heel goed tot uiting”. Herkennen jullie dit?

Teaser van de voorstelling

Bekijk volgende teaser: <https://www.youtube.com/watch?v=RjViLraL-IE>

Deze video is gemaakt tijdens het **creatieproces** en geeft eigenlijk nog niets weg over de voorstelling zelf. Heb je na het zien ervan zin om naar de voorstelling te gaan kijken? Waarom wel of niet? Welke vragen roept deze trailer bij je op? Welke woorden of zinnen zinderen na?

Een theatervoorstelling op basis van een boek – wat verandert er?

Lees volgend fragment uit de roman van Schmitt:

Cher Dieu,

J'ai soixante ans passés et je paie l'addition pour tous les abus que j'ai faits hier soir. Ça n'a pas été la grande forme aujourd'hui.

Ça m'a fait plaisir de revenir chez moi, à l'hôpital. On devient comme ça, quand on est vieux, on n'aime plus voyager. Sûr que je n'ai plus envie de partir.

Ce que je ne t'ai pas dit dans ma lettre d'hier, c'est que, chez Mamie-Rose, sur une étagère, dans l'escalier, il y avait une statue de Peggy Blue. Je te jure. Exactement la même, en plâtre avec le même visage très doux, la même couleur bleue sur les vêtements et sur la peau. Mamie-Rose prétend que c'est la Vierge Marie, ta mère d'après ce que j'ai compris, une madone héréditaire chez elle depuis plusieurs générations. Elle a accepté de me la donner. Je l'ai mise sur ma table de chevet. De toute façon, ça reviendra un jour dans la famille de Mamie-Rose puisque je l'ai adoptée.

Peggy Blue va mieux. Elle est venue me rendre visite en fauteuil. Elle ne s'est pas reconnue dans la statue mais on a passé un joli moment ensemble. On a écouté Casse-Noisette en se tenant la main et ça nous a rappelé le bon temps.

Je te parle pas plus longtemps parce que je trouve le stylo un peu lourd. Tout le monde est malade ici, même le docteur Düsseldorf, à cause des chocolats, des foies gras, des marrons glacés et du champagne que les parents ont offerts en masse au personnel soignant. J'aimerais bien que tu me rendes visite.

Bisous, à demain,

Oscar

Bron: Schmitt (2002), *Oscar et la Dame Rose*, Magnard, p.69-70.

Hoe zou jij dit romanfragment bewerken voor theater? Bespreek met je buur.

Welke stukjes uit de roman willen jullie zeker overhouden in de theaterbewerking? Welke delen schrappen jullie? Zouden jullie gewoon een Nederlandse vertaling maken voor de theatertekst of zouden jullie op basis van het fragment een 'nieuwe' tekst schrijven? Hoe zouden jullie dit fragment ensceneren? Met andere woorden: wat is er tijdens deze scène te zien op het podium?

Lees nu hoe Kwinten dit romanfragment aanpakte voor zijn **theatertekst**:

soms is de tijd een slak

zo traag gaat hij dan

dan lijkt het alsof de wijzers van de klok stilstaan

dan duurt het een eeuwigheid voor er iets gebeurt

maar soms is de tijd een raket

dan gebeuren er miljoenen dingen

in een paar seconden

de wereld ziet er dan plots helemaal anders uit

ik heb mij gisteravond blijkbaar een beetje te veel laten gaan

want 'k was niet bepaald in topvorm vandaag
als ge voorbij de zestig zijt, dan begint ge van alles last te krijgen.

met Peggy Blue is het weer koek en ei
gisterenavond, stond ze hier ineens en ik het haar direct gezegd:
Peggy, van alle dingen op deze wereld zie ik u het liefst
ze begon meteen te wenen toen ze dat hoorde
toen ben ik ook beginnen wenen
't was misschien geen zicht, maar wel plezant, zo samen wenen als koppel

'k ben trouwens niet de enige die zich niet goed voelt vandaag
iedereen hier is ziek
zelfs dokter Düsseldorf
hij zit al heel de dag op 't toilet
zo ziek dat hij is van de pralines
de kerststronken die hij van iedereen krijgt
dus als ge honger hebt, eet gerust een stukje mee

veel liefs
Oscar

Vergelijk het romanfragment met de theatertekst. Wat valt je meteen op? Vind je dit een goede bewerking? Waarom (niet)?

Antwoordsuggesties: Het valt meteen op het romanfragment van Schmitt veel korter is geworden in de theaterbewerking. Kwinten heeft enkel de essentie van het fragment overgehouden: Oscar wordt ouder, wordt zieker en takelt hoe langer hoe meer af, waardoor hij ook minder en minder energie heeft om te schrijven. Zo is er in deze scène geen sprake meer van het Mariabeeld dat bij Mamie-Rose staat en vertelt Oscar niet meer letterlijk dat hij verzwakt. Dat aftakelingsproces moet zichtbaar worden in de bijzondere enscenering (zie verderop). Bovendien hanteert Kwinten ook een eigen taal en stijl voor de bewerking. Zo komt het begin van deze scène helemaal niet overeen met de tekst van Schmitt. Met dit begin wil Kwinten het tijdsverloop (van de fantasie) nog meer en extra in de verf zetten.

Onder de tekst duiken

Kwinten maakte deze voorstelling niet alleen. Hij verzamelde een volledig team achter zich. Simon De Vos bijvoorbeeld begeleidde het volledige creatieproces. Misschien ken je hem van voorstellingen als *Wat is de wat*, *King Lear* of *Romeo & Julia*. Simon bewerkt repertoiretheater voor jongeren door steeds de tekst **zo uit te puren dat enkel de kern van het verhaal** overblijft. Denk daarbij terug aan de inleiding die je kreeg voor de voorstelling; het zijn namelijk grotendeels de existentiële thema's (ziekte, vriendschap, dood,...) die de basis vormen van deze theatertekst.

Wat is in deze voorstelling de **kern** van de zaak? Met andere woorden: welke **existentiële thema's** zijn belangrijk in de voorstelling?

Antwoordsuggesties: Deze voorstelling gaat vooral over het bespreekbaar maken van de dood, het ernstig nemen van een ziek kind, afscheid nemen van het leven, ode aan het leven, de kracht van verbeelding.

NA DE VOORSTELLING

Groepsgesprek voor achteraf

Heb je genoten van het stuk? Waarom (niet)?

Heeft de voorstelling je (op sommige momenten) geraakt? Waarom (niet)?

Wat blijft je bij?

Heb je zelf al iemand verloren die je dierbaar was? Hoe ging je daarmee om? Kon je daar met iemand over praten?

Heb je zelf iemand in je leven zoals Oma Rozerood? Dat kan een vriend of vriendin zijn, een broer of zus, buur, oom of tante, ... Wat maakt die persoon voor jou zo bijzonder?

Vergelijking boek, film en voorstelling

Welke scènes uit het boek of de film kwamen niet aan bod in de voorstelling?

Antwoordsuggesties: het bezoek aan de kapel, het idee dat Oscar overspel zou gepleegd hebben met Sandrine of Brigitte, noch deze personages komen aan bod. Daarnaast is het einde helemaal verschillend: in zowel de film als het boek heeft Oma Rozerood 'het laatste woord'. In het boek schrijft zij een laatste brief aan God, in de film krijgt zij de laatste bezittingen van Oscar en richt zij zich nog tot dokter Düsseldorf op de begrafenis van Oscar. Dit terwijl er in de voorstelling voor gekozen is om Oscar het laatste woord geven; Oma blijft letterlijk en figuurlijk aan de zijlijn. Hij krijgt van haar letterlijk en figuurlijk de ruimte om expliciet zijn lot te aanvaarden en vredig te sterven.

Personages

Welke zijn de **belangrijkste** personages in de voorstelling? Welke heb je gemist?

Welke verschillende **rollen** speelt Oma Rozerood in deze voorstelling? Denk niet enkel aan de **letterlijke** personages uit het originele verhaal, maar bekijk zeker ook **figuurlijk** en/of **symbolisch**.

Antwoordsuggesties: Van bij het begin is Oma Rozerood een theatertechnieker (denk aan haar specifieke zwarte kleiding, de tape die ze bij heeft, de kabel die ze trekt,..., de hoofd lamp die ze draagt en gebruikt) die de theaterwereld op scène mogelijk maakt en dus ook de fantasiewereld van Oscar. Ze is natuurlijk ook de verpleegster in het ziekenhuis (ze zet spuitjes en levert de baxter aan) Ze is ook stervensbegeleidster (ze begeleidt Oscar naar de dood) maar ze heeft evengoed een rauw en duister kantje in het stuk. Door het bedenken van het fantasiespel (één dag is tien jaar) symboliseert ze ook de tijd. Ze is daarnaast ook de verpersoonlijking van de dood. Ze zet regelmatig haar zwarte kap op (figuur van Pietje De Dood) en maakt (met de lampen) letterlijk het pad naar de dood vrij voor Oscar.

Leerkrachtsuggestie: Eventueel kan je hier ook een link leggen tussen de verpersoonlijking van Oma Rozerood in de film en de theatervoorstelling.

<https://www.youtube.com/watch?v=i-dyWR7A70s>

Belichting

In een voorstelling zijn niet enkel tekst en personages van belang, meerdere theatercodes zijn belangrijk. De **belichting** bijvoorbeeld is in dit stuk wel erg bijzonder.

Op welke manier wijkt de belichting in deze voorstelling af van een 'gewone' standaardbelichting? Hoe draagt ze bij tot de thematiek van de voorstelling?

Antwoordsuggesties: de belichting maakt deel uit van het decor en de scenografie. Het zijn statieven die opgebouwd zijn met een knipoog naar de Mecanosets van vroeger. Deze Mecano's roepen dan weer beelden op van speelgoed van een jongetje van tien. Anderzijds, doordat ze modulair zijn, kunnen ze ook verschillende vormen aannemen, zoals een galg, een lamp in een operatiekwartier, ze vormen het pad naar de dood, lampen doven samen met Oscar zelf langzaam uit,...

Vooraf naar het einde toe wordt de belichting belangrijker, kijk maar naar het pad dat Oscar volgt tussen de lampen heen: een pad dat Oma Rozerood voor hem gevormd heeft. De lichten doven ook langzaam uit.

Scenografie

Belichting is een deel van een breder begrip: scenografie. Weet je wat dat woord betekent? Waaruit bestaat de scenografie (naast de belichtingstatieven)?

In dit stuk bestaat de scenografie naast de lichtmodules ook uit (de dynamiek van) de **flightcases**. Welke verschillende functies vervullen deze flightcases? Ook de kleur is van belang. Op welke manier?

Antwoordsuggesties: de flightcases roepen de wereld van de theatertechniek op (denk aan de rol van Oma Rozerood als theatertechniker die de fantasiewereld van de voorstelling mogelijk maakt). De flightcases staan ook op wielen; ze zorgen daarmee voor een dynamiek voor het personage van Oscar die anders gevangen zou zitten in zijn ziekenhuiskamer.

Ze fungeren doorheen de voorstelling als ziekenhuisbed van Oscar, maar worden afhankelijk van de scènes anders opgevat of ingevuld.

Oma Rozerood gebruikt de flightcases als mysterieuze dozen waaruit van alles kan komen en dragen zo bij tot de mysterieuze gloed die rond Oma Rozerood hangt.

Alle flightcases zijn zwart als teken van rouw en de dood, alleen de laatste is rood omdat Oscar dan bereid is om zijn lot helemaal in de handen van Oma Rozerood en dus ook van God te leggen.

Ook de **olifantenkop** neemt een prominente plaats in op het podium en maakt zo deel uit van de scenografie. Heb je er een idee van wat die olifantenkop staat te doen op de scène of wat het betekent?

Antwoordsuggesties: De olifantenkop kan allerlei beelden, betekenissen, associaties en vragen oproepen. De kop is gemaakt van papier-maché, waardoor de associatie van het spelend, knutselend kind kan worden gelegd.

De olifant staat ook voor de olifant in de kamer: het moeilijke onderwerp (het kind dat sterft) dat niemand echt durft te benoemen of te behandelen

De olifant is ook een krachtig en moedig dier. De jongen heeft kracht en moed nodig om zijn lot te aanvaarden. Op het eind staat Oma Rozerood pontificaal naast de kop: nu Oscar écht sterft heeft zijn de kracht en de moed van de olifant nodig.

De olifant kan ook symbool staan voor de dood: de dood die dus al van in het begin aanwezig is op de scène en waar je niet naast kan kijken. Tegen het eind van het stuk wandelt Oscar ook een paar keer naar de olifant en terug, in een poging zijn dood te aanvaarden.

De olifant is ook een dier dat alleen sterft: uiteindelijk zal ook Oscar alleen moeten sterven.

In het hindoeïsme staat de olifant symbool voor de reïncarnatie, voor het dier dat de dood overleeft.

Welk **kostuum** valt het meest op?

Antwoordsuggestie: het grote, blauwe kleed van Peggy Blue. Peggy Blue is het enige personage waar Oma Rozerood volledig in transformeert. De transformaties voor de andere personages is eerder minimaal.

Muziek

Beluister volgend muziekfragment uit het stuk:

<https://www.dropbox.com/sh/91nlrwkxi8staxt/AABFO2hqxdwYpwNWyD1KTFrRa?dl=0>

(Kies voor Melancholisch V3)

Wat riep dit stukje muziek op in de voorstelling?

Antwoordsuggestie: Deze themamuziek kwam meermaals terug, als symbool voor het verstreken van de tijd en dus de overgang van de ene naar de andere fase in het leven van Oscar.

Bijkomende opdrachten (verdere uitdieping)

1. Schrijf **een brief aan je toekomstige zelf** = jezelf aan het einde van het schooljaar.
Vertel jezelf bijvoorbeeld:
 - Wat je hoopt te bereiken tegen dan of waar je naar uitkijkt
 - Wat je op dit moment moeilijk vindt
 - Waar je op dit moment heel blij van wordt
 - Waar je bang van wordt in de toekomst

Stop die brief in een envelop en plak hem dicht. Je mag de brief opnieuw lezen als het schooljaar voorbij is. Zo kan je, net als Oscar, jezelf lezen uit het verleden lezen.

2. Schrijf een **recensie** over de voorstelling. Geef eerlijk je mening over het stuk en onderbouw het met sterke argumenten. Je mag je recensie zeker ook **mailen** naar kwinten.van.heden@telenet.be. We zijn erg benieuwd naar jullie reacties!
Als leerkracht kan de recensies ook bundelen in één bestand en op die manier mailen.
3. Heb je **vragen** voor de makers van de voorstelling? Is er iets dat je niet goed begrijpt?. Mail jullie vragen naar bovenstaand mailadres en we geven zo snel mogelijk antwoord.
4. Willen jullie **graag live in gesprek gaan** met de maker(s)? Dat kan ook. Bekijk met de jullie klas en leerkracht welke momenten mogelijk zijn en dan plannen we met veel plezier een **Zoom-sessie** in.

MEER INFO OVER DE VOORSTELLING

Wie is wie ?

Kwinten Van Heden is pas afgestudeerd aan Luca Drama in Leuven. Theater is voor hem veel meer dan alleen een passie. Voordat hij aan zijn theateropleiding begon, speelde Kwinten al bij FABULEUS

J(eanne , Kasimir & Karoline) en bij Het Marthatentatief. Hij speelde er mee in De Goeie, de Slechte en de Lelijke (regie: Bart Van Nuffelen) en stond er naast rasacteurs zoals Stijn Van Opstal, Bart Hollanders en Johan Petit. Datzelfde jaar stond hij naast Sien Eggers in Wit is altijd schoon van Het Gevolg/hetpaleis in een regie van Stefan Perceval. Met 66 voorstellingen trok deze productie door heel Vlaanderen. Bij het grote publiek is Kwinten vooral bekend als Stijn, de broer van Jens in Thuis

Els Olaerts heeft een rijk gevulde carrière als theater- en televisieactrice (NTG, KVS, Hetpaleis, Arsenaal, Toneelhuis, VRT ...) en is docente aan Luca Drama. “Het is altijd een hele eer wanneer een ex- student je vraagt om samen op het podium te staan, zeker als je Oma Rozerood mag zijn: een personage waar ik m'n tanden in kan zetten.”

Simon De Vos werd in 2013 verkozen tot Podiummens van het jaar door Focus magazine en werd bekend met zijn bewerkingen van Romeo & Julia, King Lear en Wat is de wat voor hetpaleis. Zijn overtuiging? “Oscar & Oma Rozerood is zo straf materiaal; dit wordt nieuw repertoiretheater.”

David Poltrock is een geroemd muzikant, producer en componist in België (Triggerfinger, Hooverphonic en De Mens). In 2018 bracht hij drie instrumentale platen uit onder de naam ‘Poltrock’. “De manier waarop ik mijn melodieën benader, zijn eigenlijk ook thematisch gelinkt aan het verhaal: in sé vrij luchtige melodieën maar door de manier waarop ik ze speel, hebben ze een zekere tristesse; de dualiteit die ook in het verhaal zit, komt op die manier heel goed tot uiting”.

Timme Afschrift werkte als scenograaf al voor Arne Sierens, Het Kwartier, FABULEUS, Cie Lodewijk en Compagnie Cecilia.

Lotte Boonstra ontwierp de kostuums voor tal van theater- producties. “We spelen voor kankerpatiënten, schoolkinderen en volwassenen; een heel uiteenlopend publiek. Wat willen we al die toeschouwers met onze voorstelling vertellen? Daar ligt voor mij de grootste uitdaging.

